

Kimmo Kiljunen sd ym.

Kirjallinen kysymys aseviennistä Israeliin

Eduskunnan puhemiehelle

Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ), joka on YK:n korkein oikeudellinen elin, totesi määräyksessään 26. tammikuuta, että Gazassa on "todellinen ja välitön" kansanmurhan riski. Se myös muistutti, että kaikilla kansanmurhaa koskevan yleissopimuksen ratifioineilla valtioilla on velvollisuus toimia kansanmurhan estämiseksi. ICJ on uusissa määräyksissään 28. maaliskuuta ja 24. toukokuuta vahvistanut johtopäätöksensä ja varoittanut, että tilanne on pahentunut.

Lokakuusta 2023 alkaen lukuisat kansainvälisen oikeuden asiantuntijat, kansanmurhan tutkijat, YK:n erikoisraportoijat ja muut riippumattomat asiantuntijat sekä ihmisoikeusjärjestöt, kuten Amnesty International, ovat varoittaneet kansanmurhan riskistä. Tammikuuhun mennessä joukko YK:n erikoisraportoijia totesi, että kyseessä ei ole enää kansanmurhan riski vaan meneillään oleva kansanmurha.

YK:n miehitetyn palestiinalaisalueen erityisraportoija Francesca Albanese totesi 25.3. raportissaan, että Israelin hyökkäyksen tarkoituksena on fyysisesti tuhota palestiinalaiset ja on hyviä syitä uskoa, että Israel suorittaa kansanmurhaa. Hän muistutti, että kaikilla valtioilla on oikeudellinen velvollisuus estää kansanmurhaa ja vaati välittömästi lopettamaan asekaupat Israelin kanssa.

Yhdysvaltalaisen yliopistojen ihmisoikeusverkosto, Bostonin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan ihmisoikeusklinikka, Yalen yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan Lowenstein-ihmisoikeusprojekti ja kahden muun yliopiston oikeustieteellisten tiedekuntien ihmisoikeuskeskus ovat 15. toukokuuta ilmestyneessä raportissaan todenneet, että Israel on syyllistynyt kansanmurhaan. Ne totesivat myös, että valtioiden täytyy välittömästi lopettaa asevientit ja sotilaallinen tuki Israelille.

23. helmikuuta joukko YK:n korkean tason asiantuntijoita esitti poikkeuksellisen vaatimuksen välittömästi lopettaa asevientit Israeliin, jos aseita käytetään Gazassa, koska se luultavasti johtaisi kansainvälisen oikeuden rikkomuksiin. He myös muistuttivat, että aseyrityksillä, jotka osallistuvat aseventtiin Israelissa tai jotka sijoittavat tällaisiin yrityksiin tai asetuotantoon Israelissa, on velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta, ja että koska ne eivät ole osoittaneet asianmukaista huolellisuutta, niillä on riski tulla osallisiksi niihin rikkomuksiin.

20. toukokuuta kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) syyttäjä pyysi pidätysmääräyksiä kolmelle Hamasin johtajalle sekä Israelin pääministeri Benjamin Netanjahulle ja puolustusministeri Yoav Gallantille. Syyttäjä syytti Netanjahua ja Gallantia sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä

Kirjallinen kysymys KK 259/2024 vp

vastaan, mm. siviilien nälkään näännyttämisen käyttämisestä aseena ja tarkoituksellisista hyökkäyksistä siviilejä kohtaan.

5. huhtikuuta YK:n ihmisoikeusneuvosto hyväksyi päätöslauselman A/HRC/55/L.30, jossa vaaditaan lopettamaan kaikki asevientit Israeliin ja kaksoiskäyttötutotteiden vienti siltä osin kuin on riski, että niitä käytetään ihmisoikeusloukkauksiin. Suomi äänesti päätöslauselman puolesta.

Suomi ei ole lopettanut asekauppoja Israelin kanssa. Marraskuussa Suomi allekirjoitti sopimuksen Daavidin linko -asejärjestelmän ostamisesta israelilaiselta yritykseltä Rafael Advanced Defense Systems. Rafael on Israelin valtion omistama yritys, joka valmistaa Israelin armeijalle aseita, joita se käyttää Gazassa. Viimeisin sotatarvikkeiden vientilupa Israeliin on myönnetty 5. tammikuuta 2024. Suomesta tapahtuvan aseviennin lisäksi Suomi osallistuu aseventtiin kansainvälisen yrityksen Nammon kautta.

Suomen valtio omistaa 50,1 % aseyritys Patrian osakkeista, ja Patria omistaa 50 % Nammon osakkeista. Loput 50 % omistaa Norjan hallitus. Yle on raportoinut, että Israelin armeija on käyttänyt Nammon aseita Gazassa. Nammo myös valmistaa osia AMRAAM- ja Sidewinder-ohjuksiin, joita Israel käyttää. Nammolla on tehtaita Norjassa ja Yhdysvalloissa. Nammon aseita, ainakin M141:tä, on viety Israeliin Gazan sodan aikana.

Ulkoministeriön mukaan se ei valvo Nammon aseventtiä, koska aseita ei viedä Suomesta. Puolustusministeriön mukaan myöskään se ei valvo Nammon aseventtiä.

Suomi on sitoutunut noudattamaan EU:n yhteistä kantaa aseventtiin, jonka mukaan on evättävä vientilupa, jos on olemassa selkeä vaara, että sotilasteknologiaa tai puolustustarvikkeita saateen käyttää kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vakaviin loukkauksiin tai käytetään tehostamaan aluevaatimusta.

Suomi on myös sitoutunut noudattamaan ATT-asekauppasopimusta, jonka mukaan aseventti on kiellettyä, jos sotatarvikkeita käytetään kansanmurhaan, rikoksiin ihmisyyttä vastaan, sotarikoksiin tai hyökkäyksiin siviilejä kohtaan tai jos on olemassa riski, että niitä käytetään kansainvälisen oikeuden vakaviin rikkomuksiin.

Suomi on ratifioinut YK:n yleissopimuksen kansanmurhan ehkäisemisestä ja rankaisemisesta. Sopimus on otettu osaksi Suomen lakia sopimuksena joukkotuhonnan ehkäisemisestä ja rankaisemisesta. Sopimuksen I artiklan mukaan Suomi on sitoutunut ehkäisemään joukkotuhontaa. ICJ on todennut, että tämä velvollisuus aktivoituu heti, kun maa saa tietää tai sen olisi pitänyt saada tietää, että on vakava kansanmurhan riski. Tuomioistuin on myös todennut, että valtioilla on velvollisuus käyttää kaikkia käytettävissään olevia kohtuullisia keinoja estääkseen kansanmurhaa niin paljon kuin mahdollista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 259/2024 vp

Miten Suomen hallitus valvoo sitä, että Patrian ja sen 50-prosenttisesti omistaman Nammon asevientien noudattaminen kansainvälistä oikeutta, EU:n yhteistä kantaa aseviennistä, ATT-asekauppasopimusta ja YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslausemaa A/HRC/55/L.30 ja

miten Suomen hallitus valvoo sitä, että Patrian ja sen 50-prosenttisesti omistaman Nammon asevientien noudattaminen kansainvälisen oikeuden mukaista velvollisuutta toimia kansanmurhan ehkäisemiseksi?

Helsingissä 20.6.2024

Kimmo Kiljunen sd
Elisa Gebhard sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Pia Hiltunen sd
Pinja Perholehto sd
Helena Marttila sd